

“Liewer op ‘n meshoop”

De Zuid-Afrikaanse Kompagnie en de Dietse uitwijking na de Tweede Wereldoorlog

FRANK SEBERECHTS

Na de Tweede Wereldoorlog komt er een emigratiegolf op gang, onder meer vanuit Vlaanderen, naar andere landen in Europa, Amerika en Afrika.¹ Dat heeft in belangrijke mate te maken met de repressie: een aantal collaborateurs en van sympathie voor de Duitse bezetter verdachte personen probeert door uitwijking of vlucht aan vervolging en veroordeling te ontsnappen. Anderen kiezen voor een verblijf in het buitenland uit economische overwegingen. Er zijn er ook die vrezen voor een verdere opmars in Europa van het Rode Leger en voor een communistische bezetting, of zelfs voor een Derde Wereldoorlog: zij hopen overzee beter af te zijn in het geval van een nieuw conflict.

Eén van de landen die in aanmerking komen voor emigratie, is de Unie van Zuid-Afrika. Dat land is sinds 1910 een Brits dominion. Het wordt geleid door een blanke minderheid. Het Nederlands en het Afrikaans spelen, naast het Engels, een belangrijke rol in het openbare leven. De strijd van de Boerenrepublieken, rond de voorbije eeuwwisseling, en de Dietse ‘lotsverbondenheid’ blijven klassiekers in het romantische discours van de Vlaamse beweging van de eerste helft van de twintigste eeuw.² Deze bijdrage gaat over de mogelijkheid om naar Zuid-Afrika uit te wijken.

Het archief van vendel III/1 – schaar 3 (Deurne) van de Dinaso Militanten Orde (DMO), dat zich in het ADVN bevindt, bevat ook enkele documenten van na de oorlog. Wellicht zijn ze afkomstig van Kamiel De Smet, die dit lokale DMO-archief

1. Zie hiervoor o.m. F. Seberechts & F.-J. Verdoodt, *Leven in twee werelden. Belgische collaborateurs en de diaspora na de Tweede Wereldoorlog*, Leuven, 2009.
2. J.-M. Goris & B. De Graaff, *Zuid-Afrika*, in: *Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging (NEVB)*, Tielt, 1998, pp. 3781-3790. Een voorbeeld hiervan, uit de periode waarin de hier besproken teksten zijn verschenen: B. Van Blokland, *Het Diets-nationalisme in Zuid-Afrika: kort historisch overzicht*, s.l., 1949.

Cover van brochure *Het Diets-nationalisme in Zuid-Afrika*, 1949. [ADVN, VBRB 319]

ling: het gaat om de spelling-Marchant, die in België wordt ingevoerd in de loop van 1946 en in Nederland een jaar later. Zeker vanaf de tweede helft van 1947 kan men van een veralgemeend gebruik van deze spellingvariant spreken, waarbij men in Vlaanderen – en zeker in Vlaams-nationalistische kringen – evenwel graag vasthoudt aan het gebruik van de meer Germaans lijkende 'k' in de plaats van de als Romaans beschouwde 'c', in woorden als 'kultuur', 'kontakt' en 'kompagnie'.

ontvangt van schaarleider Constant Govaerts.³ Twee documenten hebben betrekking op een merkwaardig initiatief, namelijk de Zuid-Afrikaanse Kompagnie (ZAK). Het betreft een stuk van vier bladzijden, waarin de ZAK wordt voorgesteld, en een document van één bladzijde dat een reeks inlichtingen opsomt.⁴ We weten niet of het hier om een eenmansactie gaat, maar vermits er een betrokkenheid van verschillende personen bij het initiatief wordt gesuggereerd, onder meer door het hanteren van de meervoudsvorm, spreken we – toegegeven, zonder enige zekerheid – over 'de auteurs'.

Het beknopte document bevat een aanwijzing over het tijdstip wanneer het wordt opgesteld: einde 1947. Vermoedelijk is het andere document uit diezelfde periode afkomstig. Dat kunnen we afleiden uit de gebruikte spel-

3. ADVN, BE ADVN AC277, Archief Dinaso Militanten Orde (DMO), vendel III/1 – schaar 3 (Deurne), steekkaart met inlichtingen.
Kamiel De Smet (Geraardsbergen, 21 mei 1922 – Antwerpen, 17 mei 1989) was lexicograaf, redacteur en corrector bij *De Standaard*. Hij was onder meer vendelleider bij het Dietsch Jeugdverbond (DJV), kaderlid van de Vrijwillige Arbeidsdienst voor Vlaanderen (VAVV) en lid van het Algemeen Diets Jeugdverbond (ADJV). Voorts werkte hij mee aan diverse tijdschriften.
4. ADVN, BE ADVN AC277, D384/19: Nota, Z.A.K. (Zuid-Afrikaanse Kompagnie), s.l., s.d.; ADVN, BE ADVN AC277, D384/19: Nota, Z.A.K. – Algemene inlichtingen, s.l., s.d. [einde 1947].

DOEL EN MIDDELEN

Met de benaming Zuid-Afrikaanse Compagnie grijpen de auteurs wellicht terug naar de Britse koloniale onderneming (British) South Africa Company. Die wordt in 1889 in Londen opgericht door de koloniale zakenman en politicus Cecil Rhodes (Bishop's Stortford, 5 juli 1853 – Muizenberg, 26 maart 1902), met het doel een aantal gebieden in zuidelijk Afrika economisch te exploiteren. Uit wat in deze bijdrage volgt, zal blijken dat dit niet de eerste zorg is van de ZAK.

Het uitvoerige document opent met een motto, dat wordt toegeschreven aan Christiaan de Wet: *"Liewer op 'n meshoop te midde van mij volk, als met konings en prinses in vreemde paleisen"*. Christiaan Rudolf de Wet (Leeuwkop, 7 oktober 1854 – Klipfontein, 3 februari 1922) is een Boerengeneraal tijdens de Tweede Vrijheidsoorlog (1899-1902). Hij is vooral vertrouwd met guerrillatactieken en hoopt de oorlog tegen de Britse overmacht te kunnen voortzetten tot het bittere einde. Na de oorlog treedt hij in de politiek. In 1914 probeert hij met een poging tot staatsgreep de Unie uit de Eerste Wereldoorlog te houden. Hij wordt gevangengenomen en verblijft een half jaar in de cel. Het romantische motto appelleert aan de Vlaamse of Dietse nationalistische gevoelens, zeker in de naoorlogse zuiveringsjaren. Wie deze gevoelens koestert, schijnt niet hoog op te lopen met – al dan niet buitenlandse – vorsten of overheden, maar kiest 'voor zijn volk', ook als dat een leven in ontbering inhoudt.

Boeiender wordt het wanneer het doel van de ZAK wordt uiteengezet:

"Het doel der ZAK is:

Het bevorderen van iedere uitwijking (vooral van Dietsers), die nuttig is voor de sociale welvaart en de nationale kracht en ongeschondenheid van ons Dietse volk, maar enkel van déze uitwijking."

In tien artikelen worden hierna de verplichtingen uiteengezet waaraan een ZAK-lid dient te voldoen. De eerste drie hebben betrekking op de wijze waarop de ZAK-leden moeten te werk gaan, onder meer met het verzamelen en verstrekken van inlichtingen over migratie. Met de artikelen 4, 5 en 6 wordt verduidelijkt wie de Dietsers zijn waarvoor de ZAK zich wenst in te spannen, waarom ze naar Zuid-Afrika dienen te vertrekken en hoe ze hun Dietse eigenheid dienen te bewaren:

"Art. 4:

Om reden van samenbundeling der krachten en 't behoud der nationale ongeschondenheid, zal hij (zij)⁵ steeds, voor de Dietsers, de uitwijking naar Zuid-Afrika verkiezen en bevorderen, maar ook uitsluitend voor de Dietsers (ev. Duitsers naar Zuid-Amerika, Engelse en Scandinaviërs naar N.-Amerika.) Uitzondering zal alleen gemaakt

5. Namelijk het ZAK-lid.

Z.A.K. ("Zuid-Afrikaanse Kompagnie")

"LIEVER OP 'N MESHOOP TE MIDDE VAN MIJ VOLK, ALS MET KONINGS EN
PRINSEN IN VREEMDE PALEISEN." (Christiaan de Wet)

HET DOEL der Z.A.K. is:

Het bevorderen van iedere uitwijking (vooral van Dietsers), die nuttig is voor de sociale welvaart en de nationale kracht en ongeschondenheid van ons dietsse volk, maar enkel van deze uitwijking;

HET MIDDEL: ONZE ACTIE:

Ons doel moet verwezenlijkt worden door de actie (individueel en gecoördineerd) der Z.A.K.-leden. Z.A.K.-leden zijn al diegenen, die zich akkoord verklaren met het doel van Z.A.K. en met de IO verplichtingen, die tot dit doel aan ieder lid worden opgelegd:

Art. 1:

Hij (zij) verplicht zich zoveel mogelijk gegevens te verzamelen over materiele uitwijk-mogelijkheden (zowel langs officiële als langs andere wegen), die tevens interessant zijn van uit Diets Nationaal standpunt.

Art. 2 :

Hij (zij) wil tevens al het mogelijke doen om deze inlichtingen over te maken aan de andere leden van Z.A.K., zowel in 't moederland als in 't nieuwland.

Art. 3 :

Deze actie zal hij (zij) steeds voortzetten, ook en vooral na zijn vestiging in 't nieuwland.

Art. 4 :

Om reden van samenbundeling der krachten en 't behoud der nationale ongeschondenheid, zal hij (zij) steeds, voor de Dietsers, de uitwijking naar Zuid-Afrika verkiezen en bevorderen, maar ook uitsluitend voor de Dietsers (ev. Duitsers naar Zuid-Amerika, Engelsen en Scandinaviërs naar N.-Amerika.) Uitzondering zal alleen gemaakt worden in gevallen van heilvrucht (persoonlijke veiligheid, enz.) en waar het gaat om het bezetten van bijzondere Dietsse machtsposities. (Als "Dietsers" worden beschouwd alle Ariërs, die Nederlands of Zuid-Afrikaans als moedertaal-voertaal hebben of zelf gehad hebben.)

Art. 5 :

In ieder geval staat hij (zij) er borg voor, dat hij (zij) in alle omstandigheden zijn (haar) Dietsse taal, karakter en Art. 5 bijcultuur ongeschonden in zichzelf zal bewaren. Met dit doel zal hij (zij) steeds zoveel mogelijk en zo nauw mogelijk contact onderhouden op alle gebied met volksgenoten, in het nieuwland (vormen van kleine kolonies, enz.) en in het moederland.

Art. 6 :

Hij (zij) staat eveneens borg voor de Dietsse ongeschondenheid zijner (haar) kinderen. Dit zal hij (zij) bereiken door:

worden in gevallen van heirkraft (persoonlijke veiligheid, enz.) en waar het gaat om het bezetten van bijzondere Dietse machtsposities. (Als "Dietsers" worden beschouwd: alle Ariërs, die Nederlands of Zuid-Afrikaans als moedertaal-voertaal hebben of zelf gehad hebben.)

Art. 5:

In ieder geval staat hij (zij) er borg voor dat hij (zij) in alle omstandigheden zijn (haar) Dietse taal, karakter en cultuur ongeschonden in zichzelf zal bewaren. – Met dit doel zal hij (zij) steeds zoveel mogelijk en zo nauw mogelijk contact onderhouden op alle gebied met volksgenoten, in het nieuwland (vormen van kleine kolonies, enz.) en in het moederland.

Art. 6:

Hij (zij) staat eveneens borg voor de Dietse ongeschondenheid zijner (harer) kinderen. Dit zal hij (zij) bereiken door:

Kontakt met volksgenoten (zie art. 5)

Dietse opvoeding en Diets onderwijs (ook Diets Hoger onderwijs)

Vooraf door huwelijkskeuze: Dietse echtgenoot(e). Of bij onmogelijkheid, zo nauw mogelijk verwant, naar taal en ras. – Iedere ras-vermenging met niet-Ariërs [wordt] absoluut veroordeeld."

Het valt op dat de opstellers van deze nota ervan uitgaan dat Duitse, Engelse en Scandinavische uitwijkingen – en bij uitbreiding de inwoners en de regeringen van deze landen – zich in dit schema kunnen vinden. Onder hun kerktoren realiseren de auteurs a.h.w. een nieuw Congres van Wenen of van Berlijn, waar met grenzen en mensen werd gegoocheld als met circusartikelen. Het is wel zo dat bijvoorbeeld sinds het einde van de 19de eeuw in Argentinië en Paraguay belangrijke Duitse kolonies bestaan, maar dat geldt ook voor Zuid- en Zuidwest-Afrika. De voorkeur van Britten en Ieren voor de Verenigde Staten en Canada lijkt logisch vanwege de taal, maar dat is, opnieuw, ook het geval voor zuidelijk Afrika.

Voorts geven de auteurs hun eigen interpretatie aan wat een 'Dietser' is. Het woord 'Ariër' heeft in sommige kringen in 1947 duidelijk nog geen verdachte klank gekregen. Ook de beperking qua taal is beslist voor kritiek vatbaar. Uit het geheel blijkt dat de definitie die de auteurs hanteren sterk aanleunt bij degene die in rechtse, autoritaire kringen wordt aangehangen in de jaren 1930 en tijdens de Tweede Wereldoorlog.⁶ Het 'arische' aspect, waarbij men zich afzet tegen rasvermenging, duidt op het Bloed-en-Bodemdenken dat in die crisisperiode opgang maakt. Maar de Dietse eenheidsidee, waarbij zowel Nederland als Vlaanderen en Zuid-Afrika betrokken zijn, leeft reeds van in de negentiende eeuw. Yves T'Sjoen geeft vier noties als basis voor deze gedachte: *"het gemeenschappelijk 'bloed', de samenhang*

6. P. van Hees, *Dietsland*, in: *NEVB [...]*, pp. 943-944.

*die op het etnische ras was gebaseerd, een gedeeld 'verleden' en de taalverwantschap"*⁷

Voorts sluiten deze artikelen naadloos aan bij het denken omtrent etnische zuiverheid annex gebiedsuitbreiding waarvan sprake is in sommige, niet onbelangrijke delen van de Vlaamse beweging sinds de Eerste Wereldoorlog. Luc Vandeweyer verwijst hiernaar in zijn studie over plannen tot annexatie en/of kolonisering van delen van Wallonië en Noord-Frankrijk tijdens de wereldoorlogen en het interbellum.⁸

De artikels 5 en 6 moeten strikt worden nageleefd en elk ZAK-lid moet erop toezien, met *"naargelang de omstandigheden, alle mogelijke ter beschikking staande middelen"*, dat ook andere uitwijkingen deze regels volgen. Er wordt niet verduidelijkt welke die middelen zijn, maar 'rassenhygiënische' technieken en wetgeving liggen op het ogenblik dat deze nota wordt opgemaakt nog niet zo ver in het verleden – we denken onder meer aan Duitsland en Zweden – en ze gaan vanaf 1948 meer en meer deel uitmaken van de Zuid-Afrikaanse apartheidswetgeving.

Ook over de 'cultuur' valt nog wel iets te zeggen. De kans dat er in het Utopia van het Dietse Rijk kunstenaars, auteurs en wetenschappers uit Dietse gebieden aan bod komen die een andere overtuiging aankleven dan de auteurs van dit stuk, lijkt ons gering. De cultuur die zo ongeschonden dient bewaard, is klaarblijkelijk vooral degene die waarin de auteurs zich bewegen en niet noodzakelijk degene waarvan de Lage Landen op dat ogenblik blijf geven.

In de laatste artikels wordt gewezen op de noodzaak om en passant een nieuwe maatschappij te creëren, door *"de strijd voor een betere sociale en nationale orde [te] steunen in 't Nieuwland, maar ook in 't Moederland"*. Daartoe moeten in de eerste plaats kandidaat-uitwijkingen geworven worden die een interessant beroep of een nuttige vaardigheid meebrengen. Gedacht wordt aan ingenieurs, landbouwingenieurs en transportspecialisten.

Na de opsomming van de verplichtingen, vinden de auteurs het tijd om hun project te verantwoorden. Ze wijzen in de eerste plaats op het economische voordeel en het sociale nut van de hele onderneming. De Nederlanden zijn overbevolkt, stellen ze, wat leidt tot minder levensmogelijkheden voor iedere volksgenoot. Dit leidt, steeds volgens de opstellers, tot economische zwakheid van de Nederlanden, die gedwongen afhankelijk blijven van invoer uit en uitvoer naar andere landen *"met als gevolg het verknechten en uitzuigen door deze staten"*. Blijkbaar verwachten de auteurs dat voor de Nederlanden veel heil zal voortkomen uit een emigratiebeweging, maar ze weiden niet uit over mogelijke nadelen of tegenkantsing.

7. Y. T'Sjoen, Achter de trommels: het Afrikaner nationalisme als bouwsteen voor het ideologische discours van de Vlaamse Beweging (ca. 1875-1921), in: *Werkwinkel. Tijdschrift voor Nederlandse en Zuid-Afrikaanse Studies*, vol. 2, 2007, nr. 1, pp. 51-76 (hier p. 67).
8. L. Vandeweyer, Etnische zuivering als politiek project in België, in: *Bijdragen tot de Eigentijdse Geschiedenis*, nr. 5, 1998, pp. 43-71.

De auteurs raken beter op dreef als ze, met behulp van De Wets motto, hun visie uiteenzetten over wat ze als hun "hoogste levensdoel" zien: "de verheffing, de veredeling van ons eigen Dietse volk (verstandelijke, lichamelijke, en vooral zedelijke veredeling, wat ook noodzakelijk materiële lotsverbetering vereist)". Het gaat hier uitsluitend om de veredeling en de opvoeding van "onze eigen volksgenoten en van geen anderen. Omdat we tot deze specifieke sociale werkzaamheid geschapen zijn door onze gemeenschap van ras, karakter en taal met ons volk. (Tevens wordt aldus de cultuurdodende denationalisatie vermeden)." Deze verstandelijke en zedelijke verheffing is, aldus de auteurs de zekerste en duurzaamste methode tot sociale verbetering en om tot een eerlijkere, rechtvaardigere en vreedzamere maatschappij te komen. De initiatiefnemers besluiten dat deze uitwijking niet gelijk staat aan toegeven "aan onze lafheid, geen kapitulatie voor tegenslagen, geen vaandelvlucht, en geen verraad van onze vroegere idealen" is. "Integendeel!" Daarmee wordt wellicht verwezen naar een collaboratieverleden en naar de realiteit van de repressie waarmee vele aspirant-migranten in 1947 te maken hebben.

Met hun uiteenzetting sluiten de auteurs aan bij een bredere stroom van tegelijkertijd imperialistische en volksnationalistische denkbeelden die de uitbreiding van het territorium zien als een noodzaak voor de versterking of de regeneratie van het eigen volk of ras (zie in dit verband ook de idee van 'Volk ohne Raum', de basis van de nationaalsocialistische nederzettingenpolitiek met betrekking tot Oost-Europa en Rusland). Op deze wijze wordt de energie die anders voor het volk dreigt verloren te gaan, gekanaliseerd naar een nieuwe toekomst.

PRAKTISCHE WENKEN

Waarom kiezen de opstellers voor Zuid-Afrika? In het taalgebruik van de periode van en omstreeks de Tweede Wereldoorlog klinkt het zo: "om maximale bundeling der volkse krachten te bereiken". De auteurs verwijzen naar de voorbije jaren van strijd voor de hereniging van de Nederlanden, die gevoerd werd om te ontsnappen aan "het kultuurdodende dwangbuis der te kleine taal- en kultuurgemeenschap", maar vooral ook "omdat totale eenheid en samenwerking van alle volksdelen de enige methode is om ons te handhaven, om onze levensrechten te doen eerbiedigen, om vreemde overheersing en verbastering te kunnen afweren". Het feit dat op dit ogenblik Dietsers overal ter wereld wonen, waar ze "reeds verbasterd of aan volle denationalisatie onderworpen" zijn, hypothekeert "'t behoud van hun Dietse taal en cultuur". De auteurs vergelijken de diaspora en het leven in kleine kolonies met de Duitse trek naar het Oostland in de middeleeuwen en met het lot van de Wolgaduitsers in de Sovjet-Unie.⁹ Ze raden daarom af dat Dietsers naar een of ander (Zuid-)Amerikaans land

9. Vanuit Duitsland en de Nederlanden trokken in de 13de eeuw boeren en ambachtshui naar Pruisen en Polen om zich daar te vestigen. Zie o.m.: L. Vos & I. Goddeeris, *Een geschiedenis van Polen*. De

zouden trekken, waar ze als het ware “verdrinken” in de massa. “In ieder geval kan van uit Afrika een gebundelde actie gevoerd worden, met kans op resultaat: 1° Tegen eigen verbastering, 2° Voor onze vroegere strijdgenoten in het moederland.” Zuid-Afrika zou dus als een springplank moeten dienen op de weg naar een Diets rijk: als het ware ‘recluer pour mieux sauter’.

Het vier bladzijden tellende document dat we hierboven besproken hebben, wordt aangevuld met een blad met de titel “Z.A.K. – Algemene inlichtingen” dat de “Toestand einde 1947” beschrijft. Daaruit blijkt dat een emigratie naar Zuid-Afrika praktisch niet zo voor de hand ligt. Men dient alvast te beschikken over een zeker kapitaal (10 000 frank in Britse pond sterling) of over een contract met een bedrijf dat deze borgsom kan storten. Magere landbouwgrond kost er 1600 frank per hectare. Men vraagt vooral landbouwers, geschoolde arbeiders en technici. Onderwijzers en advocaten met ambitie kunnen hun Zuid-Afrikaanse aspiraties best opbergen; een Belgisch of Nederlands artsdiploma is niet geldig in Zuid-Afrika. Een kandidaat-inwijkeling heeft voor de morele betrouwbaarheid voorts de persoonlijke borgstelling van een Zuid-Afrikaan nodig. Er dienen vragenlijsten ingevuld en aan de ambassade bezorgd. Ten slotte waarschuwt de ZAK nog, met weinig verhullende woorden, voor het gebrek aan scheepsruimte en voor waarschijnlijke officiële tegenwerking: “zonder omkoperij, geen vervoermogelijkheid”.

Opvallend is wel dat de auteurs in deze tekst tweemaal naar Joden verwijzen. Een eerste keer gebeurt dit met de mededeling dat zij in Zuid-Afrika rijk worden door het uitoefenen van een gewoon ambacht. Dat schijnt bij de auteurs – kennelijk met resten van de propaganda over “Joodse parasieten” uit de periode voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog in het achterhoofd – enige verbazing te wekken. Voorts achten ze het nodig erop te wijzen dat “de diamant” volledig in de handen van de Joden is. Wellicht bedoelen ze hiermee dat het De Beers-consortium, dat de productie en de uitvoer van diamanten in handen heeft, op dat ogenblik eigendom is van de Duits-Joodse familie Oppenheimer.¹⁰

BESLUIT

Wie zijn de auteurs van deze documenten? We hebben geen zekerheid hierover, maar we hebben wel enkele vermoedens. De kans is groot dat ze uit kringen komen die nauw aansluiten bij de collaboratie. De gebruikte taal wijst erop dat ze de Dietse ideeën beslist nog niet achter zich hebben gelaten. Hoewel de docu-

strijd van de witte adelaar, Leuven-Den Haag, 2011 (3de uitg.), p. 43. De Wolgaduitsers waren de afstammelingen van Duitse kolonisten die in de 18de eeuw werden aangetrokken door Catharina de Grote. Ze werden door Stalin tijdens de Tweede Wereldoorlog gedeporteerd naar Kazachstan; nadien raakten ze verstrooid over de hele Sovjet-Unie.

10. E. Laureys, *Meesters van het diamant. De Belgische diamantsector tijdens het nazibewind*, Tielt, 2005, pp. 35-38.

menten in een Dinasoarchief zijn aangetroffen, is de kans niet zo groot dat ze ook zijn opgesteld door voormalige Dinaso's. Het Verdinaso kiest immers in de laatste jaren voor de oorlog uitdrukkelijk voor een Belgisch staatsverband, waarbij de Waalse provincies en hun (niet-Dietse) inwoners niet worden uitgesloten. Tijdens de bezetting omarmen de belangrijkste leiders na verloop van tijd de ss, die een Dietse oplossing voor de Nederlanden afwijst. Voorts gaan de documenten wellicht uit van mensen die nog jong genoeg zijn om in het buitenland een nieuw bestaan op te bouwen: dat kan men afleiden uit de ambitie op gebied van werk en familie die in de tekst besloten ligt. Wellicht zijn de auteurs onrechtstreeks of hoogstens in beperkte mate rechtstreeks met de naoorlogse zuivering in aanraking gekomen, bijvoorbeeld met een relatief korte gevangenisstraf. Dat was vaak het geval met jongeren, onder meer uit de jeugdbeweging. We vermoeden dan ook dat de documenten uit kringen van voormalige leden van de dissidente Vlaams-nationalistische jeugdbeweging komen. Die hebben immers in belangrijke mate hun Dietse overtuiging behouden. Mogelijk zijn er verbanden met de prille naoorlogse Dietsgezinde (jeugd)bewegingen. Het door ras en bloed geïnspireerde taalgebruik in zekere Vlaams-nationalistische kringen heeft de oorlog trouwens nog jaren, om niet te zeggen decennia lang overleefd.

Het is evenmin duidelijk hoe groot het bereik en het resultaat van deze documenten zijn. Vanuit het milieu dat met de naoorlogse zuivering te maken krijgt, is de uitwijking naar Zuid-Afrika, voor zover we dat kunnen nagaan, eerder beperkt. De emigratie om economische redenen is er zeker wel, maar het is zeer de vraag of deze documenten daartoe enige aansporing geven. Wat de ontwikkeling van een Dietse staat betreft, te vertrekken vanuit Zuid-Afrika: de evolutie van Nederland, België en Zuid-Afrika is zoals bekend alvast niet in die richting gelopen.

Frank Seberechts (°1961) is doctor in de geschiedenis. Als onderzoeker bij SOMA en ADVN publiceerde hij onder meer over verschillende aspecten van de geschiedenis van de Vlaamse beweging en van de Tweede Wereldoorlog.

[REDACTIONELE RECHTZETTING]

Wt, jg. LXX, 2011, nr. 3, pp. 259-275

In het artikel van Etienne Verhoeyen, *Desperados. Vlamingen in dienst van Obersturmführer Otto Skorzeny* wordt Skorzeny ten onrechte de graad SS-Obersturmführer toegekend. Hij kreeg deze graad reeds in 1940 en was in de periode waarin de gebeurtenissen uit het artikel zich afspeelden SS-Obersturmbannführer.